

Περί της αρχικής αιτίας
της ψυχής

Tο ερώτημα που, από τα αρχαία χρόνια ως σήμερα, βασανίζει τον άνθρωπο είναι: «**Τι είναι ψυχή;**»
 Κι αυτό το ερώτημα γίνεται κυρίαρχο, αν σκεφθούμε ότι ο Ιησούς Χριστός ήρθε στον κόσμο για να σώσει την ψυχή του ανθρώπου κι όχι απλά τους ανθρώπους.

Και είναι το ερώτημα επίσης κυρίαρχο, αν προσθέσουμε στην “**Ανθρωπική Αρχή**” τον όρο ότι “**το σύμπαν έγινε και υπάρχει για λογαριασμό όχι του σαρκικού ανθρώπου, αλλά της ψυχής του ανθρώπου**”, γιατί ο χωρόχρονος μόνο με την ψυχή έχει συμβατότητα.

Πριν ασχοληθούμε με τη σύγχρονη επιστημονική άποψη “**τι είναι ψυχή**”, ας δούμε τι λένε οι Έλληνες φιλόσοφοι του αρχαίου κόσμου.

Πρώτος ο Σωκράτης έχει ανακαλύψει την ασύγκριτη αξία της ψυχής, σε σχέση με όλα τα άλλα αγαθά αυτού του κόσμου.

Ο Πλάτων, μιλώντας για την ψυχή, ξεκινάει με την πεποίθηση ότι τη Γνώση, όπως και τις έννοιες της Δικαιοσύνης, του Αγαθού, της Ισότητας, η ψυχή πρέπει να τις είχε δεχθεί μέσα της σε μία προκοσμική περίοδο της υπάρξεώς της.

Έτσι η γνώση μας, για κάθε μάθηση, δεν είναι παρά ανάμνηση από τις εικόνες που είχε ζήσει η ψυχή στην προσωπική ζωή της. Η ψυχή ξαναθυμάται όσα είχε ξεχάσει με την είσοδό της στο σώμα. Η ναρκωμένη μνήμη ξυπνάει, όταν βλέπει πράγματα που μοιάζουν ή που διαφέρουν από τις άλλοτε γνωστές της υπερκόσμιες μορφές. Η γνώση λοιπόν, που κάποτε τη δεχθήκαμε μέσα μας, βρισκόταν σε λήθαργο ώσπου, μια μέρα, μια σειρά από εντυπώσεις των αισθήσεων προκάλεσαν τη διαδικασία της συγκρίσεως, των συσχετισμών και των συμπερασμάτων και την αφύπνισαν μέσα στη συνείδησή μας. Έτσι, για παράδειγμα, με τη θέα μίας ωραίας μορφής ξυπνά μέσα στην ψυχή μας η ανάμνηση του πρωταρχικά Ωραίου, που κάποτε είχαμε δει... κι αυτό μας γεμίζει με μια ακατανίκητη νοσταλγία στον κόσμο των αιώνιων Ιδεών προς το αιώνιο Αρχέτυπο.

Από αυτή τη σκοπιά εξηγείται και η καταγωγή της αληθινής αγάπης, του «**Πλατωνικού Έρωτα**», που δεν είναι τίποτε άλλο παρά ο “πόθος της ψυχής για το αιώνιο” που προκύπτει από τον αγώνα του φιλοσόφου να κατανοήσει την αληθινή εικόνα των όντων, που κάποτε τα είχε “**δει**” στο βασίλειο της αληθινής πραγματικότητας... και, ταυτόχρονα, από το μεγάλο του πόθο να τα βιώσει σ’ αυτή τη ζωή, μέσα από το χώρο των πέντε αισθήσεων.

Μαζί με τη θεωρία των ιδεών, η θεωρία της ψυχής αποτελεί το κεντρικό μέρος όλης της Πλατωνικής φιλοσοφίας.

Αυτά τα δύο συστήματα ιδεών είναι άρρηκτα δεμένα μεταξύ τους. Η ψυχή έχει την ικανότητα να γνωρίζει και να κινεί μόνη της τα πράγματα του αισθητού κόσμου. Όμως απ' όλα σπουδαιότερο, είναι η νοητική δύναμη της ψυχής. Μόνο σ' αυτή χρωστάει η ψυχή του ανθρώπου τη μοναδική αξία της απέναντι σε κάθε έμψυχο και άψυχο πλάσμα. Μόνο με τη νοητική δύναμή της μπορεί η ψυχή να έρθει σε σχέση με το Αιώνιο, με το μοναδικό αληθινό Ον, με τις Ιδέες.

Όμως, για τον Πλάτωνα η ψυχή έχει μία ιδιότυπη, μεσαία θέση ανάμεσα στους δύο κόσμους: έχει **“θεία καταγωγή”**, είναι **“συγγενική”** με τις **“Ιδέες”**, όμως δεν είναι ιδέα...αλλά από όλα τα πράγματα του κόσμου είναι το μόνο που μοιάζει μ' αυτές.

Η ψυχή γνωρίζει το θείο, γιατί από το θείο προέρχεται, είναι

Από αυτή τη σκοπιά εξηγείται και η καταγωγή της αθηθινής αγάπης, του «Πλατωνικού Έρωτα», που δεν είναι τίποτε άλλο παρά ο “πόθος της ψυχής για το αιώνιο”.

Για τον Αριστοτέλη η ερευνά της ψυχής απλώνεται σ' ολόκληρο το βασίλειο της οργανικής φύσεως και το μέτρο της δίνει τελειολογική άποψη.

και η ίδια θεία... έχει τη γνώση του αιώνιου... κι αυτό δηλώνει τη δική της θεοποίηση...την ομοίωσή της με τον ίδιο το Θεό!

Στα πλαίσια της θεολογίας που αφορά στον προορισμό της ψυχής, ο Πλάτων πιστεύει ότι ένα μέρος απ' το κακό που υπάρχει σ' αυτό τον κόσμο δεν είναι κακό.

Πραγματικό κακό είναι μόνον το ηθικό κακό!

Τα άλλα κακά έχουν πηγή τους τον ίδιο τον άνθρωπο κι όχι το Θεό, που είναι πηγή μόνο του καλού.

Ο Θεός βοηθάει τον άνθρωπο. Ποτέ δεν εγκαταλείπει τον καλό και τον δίκαιο...αλλά απλά τον δοκιμάζει.

Ούτε ο κακός μπορεί να ξεφύγει από τη θεϊκή τιμωρία.

Αν δεν τιμωρηθεί σε αυτή τη ζωή, σίγουρα θα τιμωρηθεί στην άλλη.

Την τιμωρία τη στέλνει ο Θεός στον άνθρωπο για να τον οδηγήσει τελικά στο καλό.

Δρ. ΚΑΜΠΙΖΙΩΝΗΣ

«Και βεβαίως ερχόμαστε στο μαθητή του Πλάτωνα, τον Αριστοτέλη.

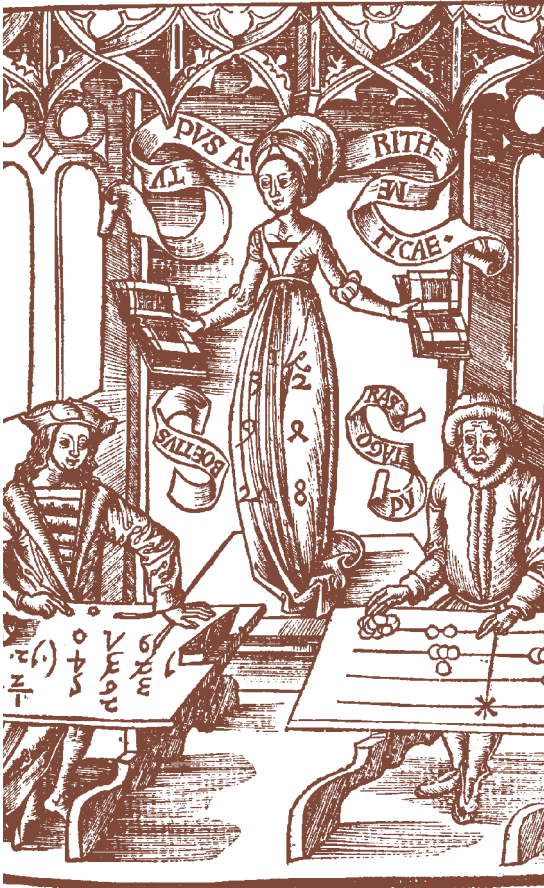
Αυτός ήταν πιο πρακτικός και πιο ρεαλιστής και είπε: «Σε σέβομαι δάσκαλε πάρα πολύ αλλά περισσότερο απ' όλα σέβομαι την αλήθεια. Και η αλήθεια είναι ότι οι μορφές δεν είναι εξελικτικές αλλά είναι υπαρκτές, είναι μέσα στα πράγματα, όχι ύλη χωρίς μορφή και όχι μορφή χωρίς ύλη».

Για τον Αριστοτέλη η ερευνά της ψυχής απλώνεται σ' ολόκληρο το βασίλειο της οργανικής φύσεως και το μέτρο της δίνει τελεολογική άποψη. Η ψυχή είναι όχι μόνον “**κινητική αιτία**” αλλά και η μορφοποιητική αρχή, το είδος του σώματος και ο σκοπός που επιτελεί. Σύμφωνα με τον ορισμό του Αριστοτέλη, η ψυχή είναι «ο πρωταρχικός αυτοσκοπός ενός οργανικού σώματος» που έχει από μέσα του δική του ψυχή. Το σώμα, στο σύνολο του, δεν είναι τίποτα άλλο παρά το όργανο της ψυχής.

Ο Αριστοτέλης αναγνωρίζει τρεις διαφορετικούς τύπους ψυχής, με ολότελα διαφορετικές δυνάμεις στον καθένα. Ο πρώτος τύπος είναι η “**θρεπτική ψυχή**”. Είναι ο κατώτερος και αφορά στην ψυχή του φυτικού κόσμου.

Η ενέργειά της εκδηλώνεται στη θρέψη, την αύξηση, την αναπαραγωγή και την ξήρανση κάθε φυτού, κάθε δένδρου, κάθε είδους του φυτικού κόσμου.

Η δεύτερη ψυχή για του Αριστοτέλη είναι η “**αισθητική ψυχή**” και αναφέρεται

Ο Πυθαγόρας, ως συνεχιστής της Ορφικής θρησκείας, διδάσκει ότι η ψυχή έχει θεία καταγωγή και, επομένως, είναι αθάνατη.

στο βασίλειο των ζώων. Αυτός ο τύπος ψυχής συμπεριλαμβάνει, εκτός από τις ιδιότητες της θρεπτικής ψυχής, τις επιπλέον ιδιότητες της κίνησης μέσα στο χώρο της αίσθησης, όπως τη φαντασία και την επιθυμία. Ο ανώτερος τύπος της Αριστοτελικής ψυχής είναι ο νους. Αυτός δόθηκε μόνο στον άνθρωπο. Ενέργειά του είναι αποκλειστικά η σκέψη.

Ο Πλωτίνος λει για την ψυχή:

«Η ψυχή είναι θεϊκή ουσία, έχει ζωή από μέσα της, είναι αθάνατη, απλή, μοιρασμένη παντού και, ταυτόχρονα, ακομμάτιαστη. Είναι η οργανωτική αρχή του ζωντανού μηχανισμού, δίνει στα σώματα ζωή και κίνηση, αποτελεί την αρχή της ενότητας του σώματος και του κόσμου.»

Ο Πυθαγόρας, ως συνεχιστής της Ορφικής θρησκείας, διδάσκει ότι η ψυχή έχει θεία καταγωγή και, επομένως, είναι αθάνατη.

Πιστεύει ακόμα ο Πυθαγόρας ότι η ψυχή πραγματοποιεί ένα κύκλο γεννήσεων και θανάτων μέσα από όλα τα είδη της ζωής, μέχρι να γνωρίσει τον πλήρη εξαγνισμό και να ξαναγυρίσει στον ίδιο το Θεό.

Η Πυθαγόρεια ασκητική ζωή αγιάζει την ανθρώπινη ψυχή ανάγει τον Πυθαγόρα στο ύψιστο επίπεδο του μεγάλου ηθικού και θρησκευτικού μεταρρυθμιστού!

Καθετί που γίνεται, έχει την αιτία του. Όμως, η πρώτη αιτία δεν είναι ούτε τα άτομα...ούτε τα σώματα...ούτε οι κινήσεις των άστρων. Είναι η ψυχή! Πάνω στην ψυχή υπάρχει ο χωριστός νους.

Αυτός είναι ταυτόσημος με το Ον, είναι “ένα” με αυτόν.